

Zweden door een eenzijdig besluit van de Noorse regering. Hoewel een gewapend conflict dreigde, werd de Unie uiteindelijk vreedzaam ontbonden met de toestemming van de Zweedse koning. Noorwegen werd nu volledig zelfstandig, wat leidde tot een euforische sfeer van nationale trots onder de bevolking. In Zweden waren de reacties minder positief, en gekenmerkt door onbegrip en bitterheid. Het ideaal van Scandinavische eenheid, een richting met aanhangers ook in kerkelijke kringen, moest wijken voor het nieuwe nationale besef. Ook binnen de officiële kerk van Noorwegen ontstond een 'nationaal-religieus besef'. De zelfstandigheid van het Noorse volk werd gezien als een deel van Gods plan voor het land; daar tegenover stond dat de bevolking trouw christelijk moest blijven. Noorwegen was in de periode 1850-1880, nog in het tijdperk van de zeilschepen, een van de leidende zeevaartnaties. Na een forse teruggang in de periode 1890-1906 bouwde de Noorse zeevaart weer een leidende positie op, nu gebaseerd op stoomkracht. De Noorse reders haalden de zeelieden van steden en dorpen langs de hele lange Noorse kust. In 1880 waren er ongeveer 60.000 zeelieden werkzaam in de Noorse zeevaart. De totale bevolking was klein, circa 1,8 miljoen in 1880, en de zeelieden vormden dus een aanzienlijk aandeel van de beroepsbevolking.⁴ Noorse zeelieden bemanden ook schepen die onder andere vlaggen zeilden. Door de lange reizen ver van huis waren deze vaak zeer jonge zeelieden gedurende lange periodes verstoken van direct contact met het vaderland en de vaderlandse religie. In vreemde havens werden ze vaak het slachtoffer van

uitbuiting en oplichting. De Noorse Zee-mansmissie had als doelstelling deze landgenoten te bereiken met de geestelijke broederschap van de nationale, evangelisch-lutherse kerk en hen te behoeden voor de gevaren van de grote havensteden. Pastors werden naar de belangrijkste havensteden gezonden, waar de Noorse zeelieden werden opgezocht en uitgenodigd voor kerkdiensten en stichtelijke bijeenkomsten. Een netwerk van 'stations' werd opgericht, onder leiding van het centrale bestuur van de Zeemansmissie. De werkzaamheden werden ondersteund door een nationaal netwerk van vrijwilligers en lokale vrouwenverenigingen. Naast de religieuze doelstelling had de missie ook als doel het contact van de zeelieden met het vaderland te versterken en ze als brave burgers voor de natie te behouden.⁵ In 1876 werd een 'station' van de Zeemansmissie in Nederland geopend. De Noorse vaart op Nederland kende toen geen dominante haven, maar was verdeeld tussen Amsterdam, Nieuwediep (Den Helder), Rotterdam en Dordrecht. Amsterdam werd eerst gekozen als standplaats van de zeemanspastor omdat de vaart hier het grootst was. Een woonhuis aan de Prins Hendrikkade aldaar werd ingericht als kerk, leeszaal en pastorie. De pastor was continu op reis, per trein en boot, om ook de andere havens te bezoeken. In de loop van de jaren tachtig begon de Rotterdamse haven zich af te tekenen als de belangrijkste haven van Nederland en de werkzaamheden van de Zeemansmissie verplaatsten zich geleidelijk naar deze havenstad. In 1892 koos de Zeemansmissie voor Rotterdam als hoofdlocatie in Nederland.